

Plagues

Paysandisia archon

(Burmeister, 1880)

“L'eruga barrinadora de les palmeres”

DESCRIPCIÓ

Insecte lepidòpter de la família Castniidae, originari d'una zona fronterera entre l'Argentina i l'Uruguai. Com a conseqüència de la importació de palmeres de Sud-amèrica, s'ha introduït a Europa i actualment se'l troba a diversos indrets de la costa mediterrània (França, Itàlia i, a l'Estat espanyol, a Catalunya i València).

Els **adults** –les papallones– són de vol diürn, presenten una envergadura alar d'uns 8 cm els mascles i 9-10 cm les femelles. Les antenes, en ambdós sexes, són filiforms, acabades en una maça. Les ales anteriors són de color fosc oliva mentre que les posteriors són ataronjades, amb una ampla banda negra, que conté entre 5 i 6 taques blanques. Les femelles estan dotades d'un llarg ovipositor telescòpic i retràctil que mesura fins a 2 cm.

Els **ous** són fusiformes recordant un minúscul gra d'arròs de color rosat en pondre's, restant blanquinós quan l'eruga eclosiona.

Les **erugues** són de color rosat i amb llargues sedes en néixer; després de la 1a muda el seu color esdevé blanquinós i les sedes molt curtes.

La **pupa**, que es forma dins d'un capoll teixit per l'eruga, és marró vermellosa.

ESPÈCIES AFECTADES

P. archon afecta únicament les palmeres. De moment ha estat confirmat el seu atac sobre diverses espècies dels gèneres *Brahea*, *Butia*, *Chamaerops*, *Livistona*, *Phoenix*, *Sabal*, *Syagrus*, *Trachycarpus*, *Trithrinax* i *Washingtonia*. A Catalunya, ha afectat planters de *Trachycarpus fortunei* i *Chamaerops humilis*.

BIOLOGIA

Passa l'hivern en forma d'eruga, i es poden trobar durant aquest període quasi tots els estadis larvaris (que són nou, amb longituds compreses entre 4 mm i 8 cm). Erugues nascudes a juny-juliol originaran l'adult generalment a maig-juny de l'any següent; aleshores tindriem un cicle complet anual de 11-12 mesos. Algunes erugues nascudes a setembre-octubre, però, originaran l'adult a maig-juny del 2n any; aleshores tindriem un cicle complet quasi bianual (20-22 mesos). La majoria dels adults viu entre 2 i 4 setmanes; els ous, que poden arribar fins a 150, són postos per la femella un a un entre les fibres de la corona de la palmera, endinsats 1-2 cm de l'exterior.

Els ous eclosionen dins d'un període que va de 14 a 21 dies.

L'eruga, en néixer, barrina cap dins els teixits de la palmera i un cop dins, comença a fer galeries i normalment ja no abandonarà la planta fins que assoleixi l'estat adult. Les erugues són caníbals en tots els seus estadis.

Adults: femella i mascle

Ou eclosionat

Larva darrers estadis

En la fase final del seu desenvolupament, l'eruga obre una galeria amb sortida a l'exterior que connecta amb una cambra més interior on es disposarà a teixir el seu capoll. Aproximadament 2-3 mesos després emergeix la papallona.

SÍMPTOMES I DANYS

No sempre és fàcil detectar l'atac. Els símptomes més fàcilment apreciables són els forats a les fulles, que a les palmeres de fulla palmada solen disposar-se de manera circular, afectant diversos dels seus segments. De fet, per assegurar que l'atac és causat per *P. archon* calen altres indicadors com poden ser: presència de glomèruls de serradures a la corona, en zones exteriors del tronc i a la seva base; així com la presència de capolls, ous o exúvies de crisàlides. En atacs greus, poden apreciar-se deformacions al tronc i desenvolupament de gemes axil·lars, així com l'assecat anormal de les palmes centrals que encara s'han de desplegar o que ho han fet recentment. En casos de forts atacs les palmeres queden força malmeses, ocasionant-ne, fins i tot, la mort.

ENEMICS NATURALS

No coneixem l'existència a hores d'ara, ni a Europa ni a Sud-amèrica, de cap informació concreta sobre enemics naturals de *P. archon*. Les temperatures mínimes hivernals inferiors als 5°C negatius poden constituir una causa de mortalitat important.

MITJANS DE LLUITA

De moment, l'únic mètode usat ha estat l'aplicació d'insecticides organofosforats damunt la corona de la palmera, de manera que tant aquesta com el tronc en resulten ben mullats. Els resultats són satisfactoris si aquesta operació es realitza en diverses aplicacions en els mesos d'estiu, orientades a eliminar les larves dels primers estadis, abans que puguin endinsar-se dins el tronc. Estudis per engegar una possible lluita feromonal es troben encara en fase experimental.

CICLE BIOLÒGIC

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Adults					+	+	+	+	+	+		
Ous					0	0	0	0	0	0	0	
Larva						-	-	-	-	-	-	-
Cicle anual	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Larva									-	-	-	-
Cicle bianual	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Capolls per avivar			*	*	*	*	*	*	*	*		

Pupa a l'interior del capoll

Símptomes d'atac en fulles

Palmera molt afectada

Text i fotos: Víctor Sarto i Lluís Aguilar
Servei de Sanitat Vegetal

